

زمانه بنیان‌گذار (۵)

راهبری‌های امام خمینی علیه السلام در هشت سال دفاع مقدس

www.ketab.ir

پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق علیه السلام

سرشناسه: سعیدی، مهدی، ۱۳۵۲ - | عنوان و نام پدیدآور: زمانه بنیانگذار / مهدی سعیدی؛ تهیه‌کننده پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق علیه‌السلام؛ ناظر علمی اکبر اشرفی؛ ناظر نهایی سیامک باقری‌چوکامی؛ سرویراستار حسین قاسم‌حمزه؛ ویراستار حسن محقق‌نجفی، وایاتر نوری عبدالرحمن حیاتی‌اصل. | مشخصات نشر: قم: پژوهشگاه علوم اسلامی امام‌صادق، انتشارات زمزم هدایت، ۱۴۰۰. | مشخصات ظاهری: ۴ ج. | شابک: 978-964-246-916-1 | وضعیت فهرست نویسی: فاوا | یادداشت: ناظر علمی جلد پنجم، پدیده جوانی | یادداشت: ج ۲ و ۴ (چاپ اول: ۱۴۰۰ (فیا)). | یادداشت: ج ۵ (چاپ اول: ۱۴۰۲) (فیا). | یادداشت: کتابنامه. | یادداشت: ج ۱. امام خمینی رحمه‌الله و چالش‌های احزاب و جریان‌های سیاسی در دهه ۱۳۶۰-۱۳۶۰. ج ۲. امام خمینی رحمه‌الله و چالش‌های سیاسی امنیتی در دهه ۱۳۶۰/ علی کردی. ج ۳. امام خمینی رحمه‌الله و چالش‌های انتخابات در دهه ۱۳۶۰ / سیدمحمدصالح بهشتی‌نژاد. ج ۴. امام خمینی رحمه‌الله و چالش‌های سیاست خارجی در دهه ۱۳۶۰ / ابوالفضل صدقی. ج ۵. تبیین رویارویی امام خمینی با مسائل و ابعاد مختلف جنگ / عزیز غضنفری، فرهاد کوچک زاده | موضوع: خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۹ - ۱۳۶۸. | موضوع: Khomeyni, Ruhollah, Leader and Founder of IRI | موضوع: خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۹ - ۱۳۶۸. -- دیدگاه درباره سیاست و حکومت | موضوع: Khomeyni, Ruhollah, Leader and Founder of IRI -- Views on politics and government | موضوع: خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۹ - ۱۳۶۸. -- دیدگاه درباره حزب‌های سیاسی | موضوع: Khomeyni, Ruhollah, Leader and Founder of IRI -- Views on political parties | شناسه افزوده: اشرفی، اکبر، ۱۳۵۰ - | شناسه افزوده: باقری‌چوکامی، سیامک، ۱۳۴۲ - | شناسه افزوده: قاسم‌حمزه، حسین، ۱۳۶۲ - | شناسه افزوده: پژوهشگاه علوم اسلامی امام‌صادق، شناسه افزوده: Imam Sadiq Research Institute for Islamic Sciences | شناسه افزوده: پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق، انتشارات زمزم هدایت | شناسه افزوده: Imam Sadiq Research Institute of Islamic Sciences. Zamzam - e Hedayat | شناسه افزوده: ۹۵۵/۰۸۴۲۰۹۲ | شماره کتابشناسی ملی: ۷۴۴۰۵۴۱ Publications | رده بندی کنگره: DSR1۵۷۶ | رده بندی دیویی: ۹۲۰۹۲/۰۸۴۲۰۹۵۵ |

زمزم

زمانه بنیان گذار (۵)

راهبری های امام خمینی ره در هشت سال دفاع مقدس

تهیه کننده: پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق ره

نویسندگان:	عزیز غضنفری، فرهاد کوچک زاده
ناظر علمی:	یدالله جوانی
سرپرستار:	حسین قاسم حمزه
ویراستار:	شریفه یزدانی
وآپایش نهایی:	عبدالرحمن حیاتی اصل

ناشر:	زمزم هدایت
صفحه آرا:	روح اله جلالی
طراح جلد:	محمد مهدی نایب
ناظر چاپ:	ابراهیم اسماعیل زاده

چاپ:	مرکز چاپ
قطع:	وزیری
نوبت:	اول / ۱۴۰۳
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۲۴۶-۹۱۶-۱
شمارگان:	۵۰۰
قیمت:	۱۲۵,۰۰۰ تومان

نشانی: قم، بلوار شهید محلاتی ره، جنب پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق ره

تلفن: ۳۷۷۳۰۷۳۵ - ۰۲۵ / همراه: ۸۷ ۲۸ ۲۵۳ ۹۱۲

حقوق مادی و معنوی چاپ و نشر
برای انتشارات زمزم هدایت محفوظ است.

فهرست مطالب

مقدمه	۹
بخش اول: امام <small>ع</small> و سه شبهه مهم از جنگ	۱۵
۱-۱. شبهه اول: چرا جنگ آغاز شد؟	۱۵
۱-۱-۱. تحلیل امام <small>ع</small> از زمینه‌های آغاز جنگ	۱۷
۱-۱-۲. محاسبات غلط دشمنان	۲۵
۱-۱-۳. آیا آغاز جنگ اجتناب‌ناپذیر بود؟	۲۶
۱-۱-۴. شبهه پیش‌گیری از جنگ از طریق مذاکره	۲۸
۱-۱-۵. تسخیر سفارت امریکا و شبهه ارتباط آن با آغاز جنگ	۳۱
۲-۱. شبهه دوم: چرا جنگ پس از فتح خرمشهر ادامه یافت؟	۳۵
۱-۲-۱. طراحان اصلی شبهه	۳۶
۲-۲-۱. امام خمینی <small>ع</small> و ادامه جنگ پس از فتح خرمشهر	۳۷
۲-۲-۳. تحلیلی تاریخی-سیاسی از چرایی تداوم جنگ	۴۰
۳-۱. شبهه سوم: آیا راه حل دیگری برای پایان دادن به جنگ نبود؟	۴۸
بخش دوم: جنگ بر مدار تکلیف یا نتیجه	۵۱
۱-۲. تکلیف‌گرایی در منظومه فکری امام خمینی <small>ع</small>	۵۲
۱-۱-۲. مفهوم و ابعاد تکلیف‌گرایی در سیره امام خمینی <small>ع</small>	۵۳
۲-۱-۲. نسبت تکلیف و نتیجه در منظومه فکری امام <small>ع</small>	۵۸
۳-۱-۲. آثار تکلیف‌گرایی در سیره امام خمینی <small>ع</small>	۶۲
بخش سوم: جنگ بر پایه اعتماد امام <small>ع</small> و مردم یا اجبار مردم به اطاعت از امام <small>ع</small>	۷۵
۱-۳. جایگاه مردم در الگوی فکری و مدیریتی امام خمینی <small>ع</small>	۷۶
۲-۳. چیستی و ماهیت سرمایه اجتماعی	۷۸
۳-۳. عناصر، راهبردها و کارکرد سرمایه اجتماعی در نظام فکری امام خمینی <small>ع</small>	۸۰
۴-۳. جنگ به عنوان عنصر بسیج و انسجام اجتماعی	۸۰
۵-۳. وحدت اقوام و ادیان در مسیر غنی‌سازی سرمایه اجتماعی	۸۱
۶-۳. نقش و جایگاه زنان در جنگ هشت‌ساله	۸۱
۷-۳. اعتماد و آرامش متقابل بین امام و امت	۸۳
بخش چهارم: امام خمینی <small>ع</small> و فهم درست الزامات جنگ	۸۵

۱۱۲	۳-۴-۵. بازرگان و دادن حق به صدام
۱۱۲	۴-۴-۵. مقابله با ملی‌گراها
۱۱۳	۵-۴-۵. مقابله با جریان نفاق
۱۱۴	۶-۴-۵. مقابله با تحلیل‌های غلط آیت‌الله منتظری
۱۱۷	بخش ششم: امام* و رعایت کامل اصول حقوق بشر در جنگ
۱۱۸	۱-۶. اصل تفاوت‌گذاری در اندیشه امام خمینی*
۱۲۱	۲-۶. اصل رفتار انسانی و تبعیض قائل‌نشدن در اندیشه امام خمینی*
۱۲۳	۳-۶. اصل محدودیت در اندیشه امام خمینی*
۱۲۷	بخش هفتم: امام* و اداره جنگ بر مبنای مشورت و تخصص
۱۲۸	۱-۷. تفویض اختیار به نهادها
۱۲۹	۱-۱-۷. تشکیل شورای عالی دفاع
۱۳۰	۲-۱-۷. تشکیل قرارگاه مرکزی خاتم‌الانبیاء*
۱۳۲	۳-۱-۷. شورای عالی پشتیبانی جنگ
۱۳۲	۴-۱-۷. شورای عالی بازسازی مناطق جنگی
۱۳۳	۵-۱-۷. تفویض اختیار به مسئولان
۱۳۵	۲-۷. امام* و مشورت درباره اقدام‌های مهم
۱۳۹	بخش هشتم: امام* و ارتباط عاطفی با رزمندگان
۱۳۹	۱-۸. امام*، رهبری عاطفی و معنوی
۱۴۰	۲-۸. ابعاد راهبری معنوی امام* بر دل‌ها
۱۴۲	۱-۲-۸. امام* دل‌ها و ایجاد جریان عمومی مقاومت
۱۴۳	۲-۲-۸. نفس مطمئنه امام* و پیروزی‌ها
۱۴۴	۳-۲-۸. موفقیت در جنگ در گرو بودن امام*
۱۴۵	۴-۲-۸. رفتاری پدران
۱۴۷	۳-۸. کلام و ادبیات سیاسی امام* در جنگ
۱۴۹	۱-۳-۸. امام* و ارتباط با افکار عمومی
۱۵۲	۲-۳-۸. امام*، پیش‌بینی‌ها و شخصیت‌شناسی‌ها
۱۵۴	۳-۳-۸. تعمیق روابط عاطفی با رزمندگان
۱۵۷	بخش نهم: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۱۶۳	کتابنامه

مقدمه

پژوهش و مطالعه در امر دفاع مقدس یکی از مهم‌ترین موضوعات و نیازهای جامعه اسلامی است. پاسخ به این مسئله که در آن برهه تاریخی چه عوامل و زمینه‌هایی باعث شد تا جوانان ایران جان را کف دست گرفتند، از آسایش خود چشم پوشیدند، از اسلام و انقلاب، عزت ملی، ناموس دفاع کردند از اهمیت به‌سزایی برخوردار است.

تشخیص و تبیین اهمیت عملکرد رزمندگان دفاع مقدس زمانی بهتر مشخص می‌شود که عظمت عرصه و میدان درست تبیین شود. تدقیق در امر دفاع مقدس نشان می‌دهد که اگرچه برحسب ظاهر صلح‌آمیز حسین تحمیل‌کننده جنگ بود، اما او وسیله‌ای کم‌اهمیت است و جریان دیگر در حال استفاده از روحیه و جاه‌طلبی هایش است. در زمان جنگ ایران و عراق تسلیحات و اطلاعات ذی‌قیمت از سوی آمریکا به سمت او سرازیر شد. افزون بر آن، صدام از حمایت شوروی، ناتو، کشورهای اروپای غربی و حتی کشورهای اروپای شرقی برخوردار بود، کشتی‌ها در بنادر امارات پهلو می‌گرفتند و به‌صورت متصل، هرروزه، بدون وقفه امکانات موردنیاز را تحویل صدام حسین می‌دادند. اهمیت این مسئله به‌اندازه‌ای بود که آقای هاشمی رفسنجانی در این زمینه می‌گوید:

در مجموع، برای امام ع و ما سران قوا کاملاً روشن بود که قدرت‌های جهانی اجازه نمی‌دهند ما پیروز شویم. تا مدت‌ها با تلفیق ایثار نیروها و نقشه‌های عملیاتی، کارهایی می‌کردیم و ضرباتی می‌زدیم، ولی آخر به این نتیجه رسیدیم که آن‌ها همه امکانات خود را برای جلوگیری از پیروزی ما، در اختیار عراق قرار می‌دهند.^۱

در چنین وضعیتی نقش بسیار حسّاس و شگفت‌انگیز رهبر انقلاب اسلامی برجسته می‌شود. امام خمینی ع اولاً، حجم واقعی این کارزار را شناخت، فهمید که معنای این جنگ

۱. سایت انتخاب، «هاشمی: دروغی بزرگ گفتند، نامه محسن رضایی به امام محرمانه نبود»، دسترسی در:

روزهای ابتدایی جنگ، امریکا را محرک و تحریک‌کنندهٔ صدام برای جنگ با ایران معرفی و آغاز این جنگ را در مسیر منافع امریکا تحلیل کردند. در قسمت دوم به شبههٔ امکان پیش‌گیری از جنگ از طریق مذاکره و ارتباط تسخیر لانهٔ جاسوسی با آغاز جنگ پاسخ داده می‌شود.

بخش دوم با عنوان «جنگ بر مدار تکلیف یا نتیجه» است. در این بخش تکلیف‌گرایی در منظومهٔ فکری امام خمینی ره و مفهوم و ابعاد تکلیف‌گرایی در سیرهٔ امام خمینی ره بررسی و تجزیه و تحلیل می‌شود؛ سپس، موضوع نسبت تکلیف و نتیجه در منظومهٔ فکری امام ره بیان می‌شود. انجام تکلیف و تلاش برای تحقق نتیجه مغایرتی با هم نخواهد داشت و به عبارتی، انجام مقدمات کسب نتیجه، خود بخشی از تکلیف است، اما آنجا که میان ادای تکلیف و کسب نتیجه تناقضی باشد، اصالت و اولویت با انجام تکلیف و رضایت خداوند است و کسب نتیجه فرعی محسوب می‌شود. در قسمت دوم این بخش به آثار تکلیف‌گرایی در سیرهٔ امام خمینی ره همچون آرامش روحی و اطمینان قلبی، گستردگی افق نگاه، انعطاف در اتخاذ تصمیم و اخلاق‌مداری اشاره می‌شود.

در بخش سوم با عنوان «جنگ بر پایهٔ اعتقادات امام و مردم یا اجبار مردم به اطاعت از امام ره»، از جایگاه مردم در الگوی فکری و مدیریتی امام خمینی ره بحث شده است و در بخش چهارم با عنوان «امام خمینی ره و فهم درست الزامات جنگ»، ویژگی‌های مدیریتی امام خمینی ره در ادارهٔ دفاع مقدس بررسی می‌شود. رصد همهٔ شئونات جنگ، تمرکز و اولویت‌دادن به موضوع جنگ، سامان‌دهی و انسجام‌بخشی، اهتمام به نظر بخش کارشناسی، کنترل مخالفین جنگ، و حمایت‌های خاص از رزمندگان مهم‌ترین مباحث این بخش است.

بخش پنجم یکی از مهم‌ترین مباحث این کتاب با عنوان «امام ره و مخالفان و منتقدان جنگ» است. امام ره به موازات سامان‌دادن به بخش نظامی درگیر در جنگ و مسائل مرتبط با آن، تلاش بسیار ترتیب داده‌اند تا فضای عمومی جامعه را با جنگ هم‌راستا کنند. در این باره بیان حضرت امام خمینی ره از صراحت و قاطعیت کامل برخوردار است؛ به این معنا که، ایشان نسبت به سرنوشت جنگ، ملاحظهٔ هیچ فرد و گروهی را نداشتند و کمترین نرمش را در برابر کسانی که می‌خواستند جنگ را از اولویت خارج کنند، از خود نشان نمی‌دادند.